

Møteprotokoll

Bispemøtet 12.-16.02.2024

- Unntatt offentlighet

Møtedato: 12.-16.02.2024
Møtested: Kirkens hus og Soria Moria hotell, Voksenkollveien 60, Oslo
Arkivsak: 23/03953

Til stede: Olav Fykse Tveit – preses
Ingeborg Midttømme – Møre biskop
Stein Reinertsen – Agder og Telemark biskop /visepreses
Olav Øygard – Nord-Hålogaland biskop
Herborg Finnset – Nidaros biskop
Kari Veiteberg – Oslo biskop
Jan Otto Myrseth – Tunsberg biskop
Anne Lise Ådnøy – Stavanger biskop
Kari Mangrud Alvsvåg – Borg biskop
Ole Kristian Bonden – Hamar biskop
Ragnhild Jepsen – Bjørgvin biskop
Svein Valle –Sør-Hålogaland biskop

Andre: Thomas Berbom – teologisk rådgiver Bispemøtet
Helge Nylenna – teologisk rådgiver Bispemøtet (sakene 5,7,17)
Marita Solberg Bjerke – teologisk rådgiver Bispemøtet (9,10,11)
Ingrid Vad Nilsen – direktør Kirkerådet (3/24)
Torbjørn Backer Hjorthaug – avdelingsdirektør Kirkerådet (3/24)
Harald Hegstad – professor MF (2/24)
Marit Bunkholt – prost Nordre Aker prosti (3/24)
Stephanie Dietrich – professor VID (19/24)
Jeffrey Huseby – generalsekretær Sjømannskirken (20/24)
Lise Tørnby - operativ leder for USA, Brasil og Spania (20/24)
Ric Thorpe – biskop i Church of England (21/24)
Helge Gaard – generalsekretær NMS (21/24)
Øyvind Refvik – rådgiver menighetsutvikling NMS (21/24)

Protokollfører: Elise Sandnes – generalsekretær Bispemøtet

Møtet ble innledet med gudstjeneste med nattverd i kapellet i Kirkens hus, ved Sør-Hålogaland biskop Svein Valle.

Olavstipend seminar

Brita Hardeberg presenterte Olavstipend prosjektet «Arbeidsveiledning i Den norske kirke». Respondenter var administrerende direktør i KA Marit Halvorsen Hougsnæs, assisterende stiftsdirektør og personalsjef i Oslo bispedømme Eldrid Eide Røyneberg

og Møre biskop Ingeborg Midttømme. Rapporten vil bli lagt ut på Bispemøtets nettsider når den er ferdigstilt.

SAKSLISTE

1/24	Innkalling og saksliste Bispemøtet 12.-16.februar 2024
2/24	Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker - BM februar 2024 - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 14 1. ledd
3/24	Referat- og orienteringssaker
4/24	Teologiske og samfunnspolitiske dimensjoner ved forsoningsarbeidet – hva er biskopenes bidrag?
5/24	Organisasjonsutvikling - saker til Kirkemøtet 2024
6/24	Kursutlysning EVU høsten 2024 og langtidsplan
7/24	Tilsyn med feltprester
8/24	Tilsyn med prester og diakoner i samfunnsinstitusjoner
9/24	Utvidelse av VTV diakoner, kantorer og kateketer
10/24	Fullmakt til prestedtjeneste
11/24	Kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner
12/24	Medlemsundersøkelse 2023
13/24	Ordning for askeonsdag
14/24	Igangsetting av liturgisak for gravferdsliturgien
15/24	Glutenfrie nattverdsoblater i Den norske kirke
16/24	Kirkens forhold til selvmord
17/24	Høring ny abortlov
18/24	Nasjonaljubileet – fram mot 2030
19/24	Kirkenes Verdensråd Faith and Order - Besøk av Stephanie Dietrich
20/24	Møte med Sjømannskirken
21/24	"Resource Churches" - om menighetsutvikling i Church of England
22/24	Oppnevninger - Kirkens Nødhjelps representantskap 2024-2027 og delegat til Generalforsamling i Communion of Protestant Churches in Europe (CPCE)
23/24	Møtedatoer Bispemøtet 2025-2028
24/24	Eventuelt

1/24 Innkalling og saksliste Bispemøtet 12.-16.februar 2024

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	1/24

Sammendrag

Saksliste og tidsplan er drøftet i sekretariatet og Bispemøtets arbeidsutvalg 20.12.2023

Bispemøtet vedtak:

Saksliste og tidsplan godkjennes.

2/24 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker - BM februar 2024

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 14 1. ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	2/24

Sammendrag

Bispemøtet drøftet tilsyn-, ledelse- og arbeidsgiversaker meldt av biskopene og sekretariatet.

Bispemøtet vedtak:

Sakene drøftet.

3/24 Referat- og orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	3/24

Sammendrag

1. Protokoll BMAU 20.12.2023
2. Protokoll Kirkerådet 7. - 8.12.2023
3. Protokoll Mellomkirkelig råd 26.10.2023
4. Protokoll Teologisk nemd (ettersendes)
5. Protokoll Nemd for gudstjenesteliv 13.11.2023
6. Protokoll Styringsgruppe VTV 16.11.2023
7. Styringsgruppe ABV
8. Protokoll Sentralt Etterutdanningsutvalg SEU januar 2024
9. Referat fra utvalg under Mellomkirkelig råd:
  - MKR 04_1_Referat fra møte i Menneskerettighetsutvalget 16. november 2023
  - MKR 04_2_Referat Samarbeid menighet og misjon, SMM-rådet 19. oktober 2023
  - MKR 04_3_Referat fra møte i kontaktgruppen med Buddhistforbundet 21.11.2023
  - MKR 04_4_Referat fra rådsmøte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn 16. november 2023
10. Årsplan Bispemøtet 2024 - vedtatt av BMAU 20. desember, sak BMAU 27/23
11. Muntlig orientering fra Kirkerådet ved direktør Ingrid Vad Nilsen og avdelingsdirektør Torbjørn Backer Hjorthaug.
12. Jødedomsutvalget – muntlig orientering ved Herborg Finnset
Jødedomsutvalgets rapport presenteres 5.april.
13. Samefolkets dag 6.februar
Biskopene orienterte om markeringer i bispedømmene

14. Lansering av Bibel 2024 blir 14.mars – muntlig orientering
15. «Pastoral klinisk utdanning (PKU) – slik det erfares nå»
 Prost i Nordre Aker Marit Bunkholt har hatt studiepermisjon der hun har sett nærmere på PKU slik det drives og erfares i dag. Bunkholt var invitert til Bispemøtet for å gi en orientering.
16. Rapport fra reise til Israel og Palestina januar 2024
17. Arbeidsgiverfunksjoner overfor biskopene – notat vedtatt av BMAU 20.desember 2023, sak BMAU 31/23.

Bispemøtet vedtak:

Sakene tas til orientering.

4/24 Teologiske og samfunnspolitiske dimensjoner ved forsoningsarbeidet – hva er biskopenes bidrag?

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	4/24

Sammendrag

Preses Olav Fykse Tveit innledet til samtale om «Teologiske og samfunnspolitiske dimensjoner ved forsoningsarbeidet – hva er biskopenes bidrag?»

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet drøftet saken.

5/24 Organisasjonsutvikling - saker til Kirkemøtet 2024

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	5/24

Sammendrag

Kirkemøtet skal i 2024 behandle to saker knyttet til videre organisasjonsutvikling i Den norske kirke: Sak om «folkevalde, bispedømmerådet og soknerådet» og sak om strategi for fellesløsninger i Den norske kirke. Kirkerådet behandlet de vedlagte saksdokumentene i møte 25.-26.januar i KR 17/24 og KR18/24. Sakene kommer opp til ny behandling i Kirkerådet i februar, før de oversendes Kirkemøtet. Sakene er lagt frem for biskopene til orientering og drøfting.

Det ble også lagt frem en oversikt over hvilke saksfelt de ulike Kirkemøte komitéene skal behandle i perioden.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet tar sakene til orientering.
Biskopene fastsatte komitefordeling for biskopene.

6/24 Kursutlysning EVU høsten 2024 og langtidsplan

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	6/24

Sammendrag

På møtene i februar og oktober behandler Bispemøtet saker knyttet til etter- og videreutdanning (EVU) for prester i Den norske kirke. Til grunn for EVU tiltak ligger Nasjonal kompetanseplan for prester i Den norske kirke (2021-2025).

Bispemøtet skal i denne saken behandle utlysning av kurs innenfor mastergradene med søknadsfrist 15. september 2024.

Til saken følger også langtidsplan for kurstilbud innen mastergradene knyttet opp til Nasjonal kompetanseplan for prester i Den norske kirke (2021 – 2025). Planen gir føringer for kursutlysninger innenfor EVU feltet.

Bispemøtet vedtak:

Ved søknadsfristen for EVU-søknader den 15. september 2024, vil Bispemøtet særlig prioritere søkere til følgende kurs:

- Hermeneutikk og homiletikk i GT (MF), 10 stp.
- Menighet og lokalsamfunn i endring (MF), 10 st.
- PKU (MF), 20 stp.
- Den norske kirke og jødene (TF/HL-senteret), (TF) 10 stp.
Kurslederkurs
- I tillegg Sannhet og forsoning som teologi og praksis (VID Tromsø), 10 stp. (annen finansiering) del II

Bispemøtet ber MF vurdere om kurset «Menighet og lokalsamfunn i endring» kan gjennomføres tverrfaglig og prostibasert.

Bispemøtet ber om å få en sak om kompetanseutvikling i Den norske kirke til møtet i oktober, sett i lys av vedtatt strategi, det pågående arbeidet med organisasjonsutvikling og evaluering av nasjonal kompetanseplan for prester.

7/24 Tilsyn med feltprester

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	7/24

Sammendrag

Oslo biskop ivaretar i dag tilsynet for prester tilsatt i Forsvaret. Etter grunnlovsendringene i 2012 og omleggingen av Feltprestkorpsset til Forsvarets tros- og livssynskorps i 2019, behandlet Bispemøtet sak om tilsyn med feltprester i 2020. Det ble den gang vedtatt en videreføring av Oslo biskop som tilsynsansvarlig for feltprestene. Gitt endringer de senere år, særlig aktualisert gjennom Totalberedskapskommisjonens rapport i 2023, er saken om hvilken biskop som skal ha tilsynet igjen satt på dagsorden. Den norske kirke ønsker å styrke sin nasjonale rolle i samfunnets totalberedskap, herunder totalforsvaret. Med bakgrunn i dette har Bispemøtet behandlet overføring av tilsynsansvaret for feltprestene til preses.

Bispemøtet vedtak:

Preses overtar fra 1.april 2024 tilsynet for prester tilsatt i Forsvarets tros- og livssynskorps. Preses utarbeider ny samarbeidsavtale med Forsvaret i tråd med den avtalen som i dag er gjeldende med Oslo biskop.

8/24 Tilsyn med prester og diakoner i samfunnsinstitusjoner

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	8/24

Sammendrag

Kirkemøtet behandlet i sak 8/23 «Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner». I vedtaket heter det i punkt 6 at «biskopens tilsynsordning for kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner gjennomgås og utvikles, spesielt med tanke på styrking av helhetlig koordinering, kirkelig forankring og integrasjon av tjenesten». Vedtaket må forstås og implementeres i sammenheng med de øvrige punktene i Kirkemøtets vedtak. Biskopene drøftet sin tilsynspraksis med sikte på å styrke tilknytningen til vigslede som tjenestegjør ved universiteter/høgskoler, fengsler og helseforetak.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet har drøftet tilsynspraksis overfor diakoner og prester i samfunnsinstitusjoner.

Bispemøtet ønsker saken tilbake i et senere møte og ber sekretariatet om å:

- Utarbeide en fullstendig oversikt over prestestillinger og diakonstillinger i samfunnsinstitusjonene, innbefattet hvilken biskop som har tilsyn med dem.
- Utarbeide forslag til systematisk oppfølging av tilsynet.

- Legge fram til orientering eksempler på samarbeidsavtaler mellom Den norske kirke og samfunnsinstitusjoner.

9/24 Utvidelse av VTV – Veien til vigsling - for diakoner, kantorer og kateketer

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	9/24

Sammendrag

VTV - Veien til vigsling - for diakoner, kantorer og kateketer ble gjennomført første gang i 2018 med én samling. Det har fra starten vært åpning for at ordningen skal utvides til to samlinger for disse gruppene. Bispemøtet hadde en første behandling av saken og vedtok utvidelse på sitt møte i oktober 2023 (BM 40/23). Saken gikk videre til Styringsgruppen for VTV i november, som støttet to samlinger for alle de vigslede gruppene (STVTV 10/23). Saken har også vært drøftet med fagforeningene for de tre tjenestegruppene. Innspillene ble drøftet i Bispemøtets arbeidsutvalg, som ga sin tilslutning til at det arbeides videre med to felles vigslingssamlinger for alle fire faggrupper. Saken legges fram for Bispemøtet for endelig beslutning, med mål om to VTV-samlinger for alle i juni 2025.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet har drøftet innspillene til prosessen med utvidelse av VTV – Veien til vigsling - for diakoner, kantorer og kateketer.

Bispemøtet beslutter at VTV består av to samlinger felles for alle fire faggrupper. Bispemøtets sekretariat gis myndighet til å arbeide videre i samarbeid med styringsgruppa for VTV, lærestedene og de VTV-ansvarlige i bispedømmene fram mot to vigslingssamlinger for alle i 2025.

Bispemøtet ber sekretariatet parallelt se på muligheten av praksis som del av VTV også for diakoner, kateketer og kantorer.

Bispemøtet støtter krav om opptak i VTV for tildeling av kvalifiseringsmidler til utdanning til diakon, kateket, og kantor.

10/24 Fullmakt til prestatjeneste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	10/24

Sammendrag

Bruk av ikke-vigslede prestevikarer er en stadig aktuell problemstilling i vår kirke. Allerede i 1972 tok Bispemøtet initiativ til å etablere en ordning hvor biskopen fikk utvidet adgang til å gi egnede lekfolk fullmakt til å utføre prestedtjeneste. Dette er i dag nedfelt i Tjenesteordning for biskoper (TOB) § 10. Ordningen har flere ganger vært drøftet, senest i 2019 (BM 9/19).

Problemstillingen er igjen aktualisert av en henvendelse fra Bjørgvin biskop om fullmakt til prestevikarer.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet har på ny drøftet fullmakt til prestedtjeneste til ikke-vigslede med utgangspunkt i Tjenesteordning for biskoper §10.

Bispemøtet fastholder presiseringen i sak BM 9/19 som tilstrekkelig for å sikre god og forutsigbar praktisering av fullmakter:

1. Fullmakt til prestedtjeneste til ikke-ordinerte blir gitt for å sikre menigheten en ordnet tjeneste med ord og sakrament. Det må være et påtrengende behov som følge av at en prestedstilling står helt eller delvis ubetjent.
2. Tjenesten må være tidsbegrenset, knyttet til en enkelttjeneste eller for en bestemt periode.
3. Den som blir gitt fullmakt til prestedtjeneste, må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.
4. Den enkelte biskop står fritt til å bruke sin myndighet, lokalkunnskap og sitt skjønn til å vurdere den aktuelle kandidaten i den enkelte situasjon.

11/24 Kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	11/24

Sammendrag

Bispemøtet hadde i 2022 samtaler med Kirkelig Undervisningsforbund KUFO (BM 11/22) og Diakonforbundet (BM 35/22) om henholdsvis katekettjenesten og diakontjenesten. Et punkt til oppfølging som var særlig viktig for begge grupper, var klargjøring av kateketens og diakonens gudstjenestelige og liturgiske funksjoner. Tilbakemeldingene fra KUFO og Diakonforbundet peker på at det er stor variasjon i hvordan retningslinjene følges opp i praksis.

Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner er vedtatt av Kirkemøtet 14.november 2021.

Bispemøtet vedtak:

Biskopene har i dialog med diakoner og kateketer lokalt, og representanter for Kirkelig Undervisningsforbund (KUFO) og Diakonforbundet nasjonalt hatt dialog om kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner.

Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner er fastsatt av Kirkemøtet 14.november 2021. Bispemøtet har sett behovet for mer enhetlig og forutsigbar praktisering av retningslinjene. Dette gjelder spesielt fullmakt til sakramentsforvaltning.

Kateketen og diakonen har i kraft av sin vigsling og sin fagkompetanse en tydelig plass i menighetens gudstjeneste. Biskopene ber prostene følge opp at det lokalt legges til rette for at vigslede medarbeidere deltar regelmessig i menighetens gudstjenester.

Bispemøtet har vurdert behovet for en veileder til retningslinjene vedtatt av Kirkemøtet 14.november 2021, men har konkludert med at retningslinjene og tjenesteordningene gir tilstrekkelig avklaring.

Biskopen kan etter søknad gi fullmakt til kateketer og diakoner til å forvalte sakramentene innen rammen av menighetens undervisningstjeneste og menighetens diakonale oppdrag, jf. retningslinjene §§ 2.1.5 og 3.1.5. Fullmakt til dette kan gis til en enkelttjeneste eller for en tidsavgrenset periode.

Fullmakt til å forrette gudstjeneste med sakramentsforvaltning ut over dette må gis særskilt, jf. Tjenesteordning for biskop § 10.

12/24 Medlemsundersøkelse 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	12/24

Sammendrag

Kirkerådet gjennomfører medlemsundersøkelser hvert andre år.

Medlemsundersøkelsen undersøker medlemmenes holdninger og opplevelser knyttet til Den norske kirke: Medlemskap, deltakelse, oppfatninger om kirken, informasjon, kirkens betydning, tro og spørsmål om verdenssyn. I 2023 ble det også inkludert spørsmål om kirkevalget.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet drøftet resultatene fra medlemsundersøkelsen 2023.

Bispemøtet vil løfte fram viktigheten av å kjenne til bredden av holdninger og erfaringer til medlemmene i Den norske kirke over hele landet. Undersøkelsen gir grunnlag for videre samtaler om kommunikasjon, strategier og prioriteringer lokalt, regionalt og nasjonalt. Bispemøtet vil bidra i videre analyse og oppfølging av resultatene. Oppfølging av medlemsundersøkelsen må forankres i strategier og planer vedtatt i kirkens organer.

13/24 Ordning for askeonsdag

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	13/24

Sammendrag

På bakgrunn av vedtak i Bispemøtet og Kirkerådet (BM 13/22, KR 34/22), har Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet forslag til liturgisk ordning for askeonsdag (NFG 18/22).

Bispemøtet har uttalt seg om forslaget fra Nemnd for gudstjenesteliv (BM 6/23) og Kirkerådet har sendt ordning for askeonsdag på høring (KR 25/23).

Høringen er nå avsluttet og innspillene fra høringen er innarbeidet i forslaget til ordning for askeonsdag. Forslaget ble behandlet av Kirkerådet i desember (KR 87/23), og er oversendt til Bispemøtet for uttalelse.

Biskopene deltok under Bispemøtet ved askeonsdag gudstjeneste i Holmenkollen kapell der den nye liturgien var i bruk.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet takker Nemnd for gudstjenesteliv og Kirkerådet for arbeidet med ordning for askeonsdag.

Bispemøtet har ingen læremessige innvendinger til ordningen slik den nå foreligger.

Bispemøtet har to merknader:

Alternativet «*Dagens bønn fra Gudstjenestebok for Den norske kirke*» strykes i punkt 6 Dagens bønn.

Bispemøtet ber om at nynorsk versjonen gjennomgås språklig.

14/24 Igangsetting av liturgisak for gravferdsliturgien

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	14/24

Sammendrag

Kirkerådet behandlet i møte 25.-26.januar 2024 «Igangsetting av liturgisak for gravferdsliturgien». Kirkerådet gjorde følgende enstemmige vedtak i sak KR 15/24:

1. Kirkerådet ber Nemnd for gudstjenesteliv utarbeide forslag til revidert ordning for gravferd. Igangsettelse av liturgisaken forutsetter Bispemøtets tilslutning.
2. I tråd med regler for saksbehandling i liturgisaker, behandles saken etter reglens kapittel 2. Kirkerådet ber om at saken sluttbehandles så snart som mulig.

Saksbehandling etter reglens kapittel 2, er den mest omfattende saksgangen for liturgisaker og innebærer at saken normalt vil kunne sluttbehandles på Kirkemøtet 2027. Dersom gravferdsliturgien skal behandles på Kirkemøtet i 2026, vil dette innebære at pågående arbeid med vigslingsliturgier må utsettes.

Bispemøtet har vurdert igangsetting av liturgisak for gravferdsliturgien og Kirkerådets vedtak der de ber om at saken sluttbehandles så snart som mulig.

Ordning for gravferd ble sist revidert og vedtatt av Kirkemøtet i 2003 som supplerende alternativ til ordningen i Gudstjenestebok for Den norske kirke.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet gir sin tilslutning til at Nemnd for gudstjenesteliv utarbeider forslag til revidert ordning for gravferd og alminnelige bestemmelser. Bispemøtet gir sin tilslutning til at saken behandles etter regler for saksbehandling i liturgisaker, kapittel 2.

Bispemøtet fastholder en fremdrift med sikte på behandling i Kirkemøtet i 2027.

Bispemøtet inviterer Nemnd for gudstjenesteliv til felles drøfting om retning for revisjonsarbeidet.

15/24 Glutenfrie nattverdoblater i Den norske kirke

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	15/24

Sammendrag

Bispemøtet har bedt Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) om å vurdere om oblatene som benyttes i Den norske kirke er egnet som nattverdsbrød (BM 29/21).

Kirkemøtet vedtok i 2011 Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten, der det i punkt 33 heter: *Oblater skal være glutenfrie.*

Den største leverandøren av oblater til Den norske kirke, Oblatbakeriet på Lovisenberg, lager glutenfrie oblater med stivelse fra mais og poteter. Selv om disse oblatene tilfredsstillende definerer på brød, slik Opplysningskontoret for brød og korn definerer det, er det stilt spørsmål ved om mangelen på hvete i oblatene gjør at de ikke er egnet som nattverdsbrød.

Med dette som bakgrunn har NFG behandlet saken «Glutenfrie nattverdsoblater i Den norske kirke». Saken er fylldig utredet av kirkefagsavdelingen i Kirkerådet, og det redegjøres for bibelske tekster om brød, nattverdsbrød i kirkelig tradisjon og teologiske perspektiver på nattverdsbrødet. Med utgangspunkt i dette vurderes de glutenfrie oblatenes gyldighet og innhold, hvordan oblatene kan være inkluderende i nattverdfellesskapet, økumeniske relasjoner, innkjøpsordninger, økonomi, bærekraft og miljø. Til slutt gir NFG Bispemøtet noen anbefalinger for mulige tiltak fremover.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet takker Nemnd for gudstjenesteliv og kirkefagavdelingen i Kirkerådet for grundig behandling av saken om glutenfrie nattverdsoblater.

Bispemøtet understreker at nattverdets gyldighet er grunnet på Kristi løfter og nærvær, som blir konkretisert gjennom liturgien og innstiftelsesordene. Det er viktig å understreke elementenes rolle i nattverdfeiringen, at vi drikker av vintreetets frukt og spiser av brødet. Hvordan elementene framstilles er ikke avgjørende, men det er i vår felles kristne tradisjon og ikke minst i vår lutherske kirkefamilie understreket nettopp sammenhengen mellom Kristi innstiftelse og de konkrete elementenes betydning.

Med utgangspunkt i en bibelfaglig, historisk, økumenisk og teologisk gjennomgang, mener Bispemøtet at de glutenfrie oblatene vi benytter i dag, uten hvetestivelse, er godt egnet til bruk i nattverdfeiring i Den norske kirke.

16/24 Kirkens forhold til selvmord

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	16/24

Sammendrag

De siste tiårene har det blitt gjort betydelige tiltak for å forebygge selvmord i Norge, og mange engasjerer seg i dette arbeidet. Til tross for dette har selvmordsraten holdt seg relativt stabil de siste 20 årene. Utfordringen med selvmord er alvorlig og kompleks, og den påvirker både enkeltpersoner og samfunnet. Historisk sett har kirken hatt ulike tilnærminger til hvordan selvmord har blitt omtalt og behandlet.

Tradisjonelt har selvmord og mental helse vært emner preget av stigmatisering og tabu i samfunnet, og tidligere kirkehistorie indikerer at kirken har bidratt til å opprettholde denne holdningen. Imidlertid har det i nyere tid vært en økende

erkjennelse av behovet for å endre holdninger og redusere stigmaet knyttet til selvmord. Dette har vært adressert, også av kirken, og det er avgjørende at kirken tar del i den videre endringsprosessen knyttet til denne saken.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet vil ta del i arbeidet med å forebygge selvmord, endre holdninger og redusere stigmaet knyttet til selvmord.

Bispemøtet nedsetter en arbeidsgruppe til å belyse:

- Den norske kirkes forhold til selvmord gjennom en historisk, etisk og teologisk tilnærming.
- Hvordan kirken i samarbeid med andre aktører kan være med på å forebygge, endre holdninger og bygge ned stigmaet knyttet til selvmord i samfunnet.
- Hvordan kirken kan bidra til økt kompetanse på dette feltet.

Bispemøtet ber sekretariatet oppnevne arbeidsgruppen og igangsette arbeidet.

17/24 Høring ny abortlov

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	17/24

Sammendrag

Helse og omsorgsdepartementet har sendt Abortutvalgets NOU 2023: 29 *Abort i Norge – Ny lov og bedre tjenester* på høring, med frist 22. mars 2024.

Etter avklaringer med Kirkerådet, avgir Bispemøtet høringssvar på vegne av Den norske kirke.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet avgir høringssvar på NOU 2023:29 *Abort i Norge – Ny lov og bedre tjenester*. Høringssvaret er vedlegg til protokollen.

18/24 Nasjonaljubileet – fram mot 2030

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	18/24

Sammendrag

Bispemøtet drøftet nasjonalkirkelige prioriteringer og føringer for arbeidet frem mot Nasjonaljubileet i 2030.

Preses sitter i Nasjonalkomiteen, som representant for Den norske kirke, men har også påtatt seg et økumenisk ansvar. [Nasjonalt komité - Norge i tusen år \(norgeitusenaar.no\)](https://norgeitusenaar.no)

Nidaros biskop og Bjørgvin biskop er allerede sterkt involvert i tusenårsmarkeringen.

Kirkerådet ønsker å holde oversikt over planer i de ulike bispedømmene gjennom kontakt med kulturrådgiverne. Her må arbeidet fortsette slik at planverket fullføres. Det krever god informasjonsflyt og kommunikasjon mellom nasjonalt og regionalt ledd.

Tema for Bispemøtets drøfting

- Hva vil Den norske kirke med jubileet?
- Hva forventes av engasjement fra nasjonalt hold og fra biskopene?
- Forholdet mellom nasjonale initiativer og bispedømmene/lokale tiltak.
- Forholdet mellom de ulike årstema og planlegging av markeringen i 2030.
- Erfaringer fra bispedømmer som har vært involvert så langt: Hamar (2021), Borg (2019/2022) og Nord-Hålogaland (2023).
- Konkrete ideer og tiltak

Fagdirektør i Kirkerådet Berit Hagen Agøy var invitert til å være til stede under Bispemøtets behandling av saken.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet drøftet Nasjonaljubileet 2030 og kirkens bidrag. Bispemøtet ser på planene for Nasjonaljubileet som en viktig mulighet til fornyet bevissthet og kunnskap om den kristne tro og kirkens plass i vår nasjons historie, og at kirken arbeider aktivt med dette i årene som kommer.

Bispemøtet ser mulighetene for å invitere til bred deltagelse og regional forankring i jubileet. Bispemøtet vil understreke at det er viktig å konkretisere hva som er Den norske kirkes eget bidrag i arbeidet med 2030-markeringene fra nå og fram til 2031, og at dette inngår i årsplanene de kommende årene for Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmene.

19/24 Kirkenes Verdensråd Faith and Order - besøk av Stephanie Dietrich

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	19/24

Sammendrag

Professor Stephanie Dietrich er ny leder av Kirkenes Verdensråds troskommisjon, Faith and Order. Dietrich gjestet Bispemøtet og orienterte om det pågående arbeidet.

Troskommisjonen Faith and Orders sjette verdenskonferanse arrangeres 24.-28.oktober 2025 i Egypt med tema «Where now for visible unity?».

Dette blir Kirkenes Verdensråds hovedmarkering av 1700 års jubileet for Nikenum.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet gratulerer professor Stephanie Dietrich som ny leder for Kirkenes Verdensråds troskommisjon Faith and Order, den første fra Den norske kirke.

Bispemøtet vil uttrykke takk til Faith and Orders kommisjon og sekretariat for et stort og omfattende arbeid med kirkeforståelse og for arbeidet med kriterier for hvordan kirkene tar stilling til etiske spørsmål.

Bispemøtet takker Stephanie Dietrich for informasjon om det pågående arbeidet.

Nikenum-jubileet i 2025 er en anledning til å markere vår felles kristne arv.

Bispemøtet vil i samarbeid med Norges Kristne råd og Mellomkirkelig råd ta initiativ til en felles økumenisk markering av Nikenum-jubileet 2025.

20/24 Møte med Sjømannskirken

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	20/24

Sammendrag

Sjømannskirken er invitert til Bispemøtet. Fra Sjømannskirken møtte generalsekretær Jeffrey Huseby og operativ leder for USA, Brasil og Spania Lise Tørnby.

Sjømannskirken innledet til samtale om følgende tema:

- Oppdatering om Sjømannskirkens arbeid
- Refleksjoner om å være kirke utenfor kirkerommet
- Spørsmålsstillinger omkring rekruttering
- Hva Den norske kirke kan lære av Sjømannskirken om å være folkekirke – om å være mer kirke for flere

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet takker generalsekretær Jeffrey Huseby og operativ leder for USA, Brasil og Spania Lise Tørnby for orientering om Sjømannskirken. Bispemøtet tar samtalen til orientering.

21/24 "Resource Churches" - om menighetsutvikling i Church of England

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	21/24

Sammendrag

NMS og Biskop av Islington i London Ric Thorpe gjester Bispemøtet og vil orientere om «Resource churches» i Church of England. Fra NMS møter generalsekretær Helge Gaard og rådgiver for menighetsutvikling Øyvind Refvik.

Biskopene hadde på forhånd fått tilsendt Ric Thorpes bok «Resource churches» og notat fra NMS om Resource Churches.

NMS utfordrer Bispemøtet til å:

- oppnevne 1-2 biskoper til å delta i en gruppe for å kartlegge om Resource churches strategien kan være god i Norge
- be bispedømmene vurdere behov for nye menigheter i nybyggerstrøk/ nye bydeler
- be bispedømmene vurdere behov for revitalisering av menigheter med svært lav gudstjenestefeirende forsamling.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet takker NMS og biskop av Islington Ric Thorpe for orientering om «Resource Churches». Bispemøtets arbeidsutvalg bes om å vurdere videre oppfølging av samtalen.

22/24 Oppnevninger - Kirkens Nødhjelps representantskap og delegat til Generalforsamling i Communion of Protestant Churches in Europe (CPCE)

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	22/24

Sammendrag

Mellomkirkelig råd skal i møte 4.-5.mars behandle saker om oppnevning til:

- Kirkens Nødhjelps representantskap for perioden 2024 – 2027 (4 år)
- Delegater til generalforsamlingen i Communion of Protestant Churches in Europe (CPCE), 27.august – 2.september 2024 i Sibiu, Romania.

Bispemøtet skal foreslå en biskop med vara til hvert av de to vervene.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet foreslår følgende oppnevning til:

- Representantskapet i Kirkens Nødhjelp for 2024 - 2027:
Sør-Hålogaland biskop Svein Valle med domprost Torkel Irgens som vara.
- Generalforsamlingen i Communion of Protestant Churches in Europe (CPCE)
28.august – 2.september 2024, i Sibiu Romania:
Hamar biskop Ole Kristian Bonden med Sør-Hålogaland biskop Svein Valle som vara.

23/24 Møtedatoer Bispemøtet 2025-2028

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	23/24

Bispemøtet skal vedta møteplan for 2025 – 2028.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet ber sekretariatet og Bispemøtets arbeidsutvalg utarbeide en revidert møteplan med to fysiske møter i året og en plan for Teams møter gjennom året. Møteplan for perioden 2025 – 2028 legges frem for vedtak for Bispemøtet i mai.

24/24 Eventuelt

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	12.02.2024	24/24

Sammendrag

Det er ikke meldt saker til behandling under Eventuelt.

Bispemøtet vedtak

Skriv inn vedtaket her